

Innsynsretten for Sivilombudet vil også omfatte opplysninger om personlig kontakt

Kommunal rapport 17.08.2026 Jan Fridthjof Bernt, professor emeritus ved Universitetet i Bergen.

Har man rett til innsyn i en folkevalgts kontakt med part i en byggesak?

SPØRSMÅL: Jeg ser i avisene at Sivilombudet har bedt en domstol om å foreta bevisopptak i en i SMS-kontakt mellom en folkevalgt og en part i en byggesak. Sivilombudet har satt frem krav om innsyn i tekstmeldinger på den folkevalgtes mobiltelefon som ikke er videresendt til kommunen. Kommunen avviser dette kravet og opplyser at de aktuelle meldingene ikke befinner seg i kommunens systemer, og bare «ble gjennomgått i møtet». Hva er da det rettslige grunnlaget for dette innsynskravet, og hvilke konsekvenser kan det i tilfelle få for arbeidet som folkevalgt?

SVAR: Utgangspunktet er at slike personlige tekstmeldinger til en folkevalgt ikke er «dokument som er komne inn til eller lagde fram for eit organ», altså her kommunen, slik at de går inn under offentleglova etter dennes [§ 4 andre avsnitt](#). Det blir de først hvis de blir videreformidlet til et kommunalt organ, og dermed «har det kommet frem til kommunen». De blir da en del av dokumentene som utgjør grunnlaget for saksbehandlingen der. Dette gjelder også hvis kopi av en slik melding blir delt ut til medlemmene av et folkevalgt organ i møte. Denne må da journalføres og arkiveres.

Særlige problemer kan oppstå hvis det som sies i et slikt dokument, bare blir gjenfortalt muntlig i møtet. I en slik situasjon er det ordførers eller administrasjonens ansvar å sørge for nedtegnning – i praksis gjerne i møteboken - hvis det fremkommer noe som er relevant for den aktuelle saken. Møteboken, eller annen slik nedtegnning, er da et saksdokument som går inn under innsynsretten etter offentleglova. Vi skal kunne få vite hva som utgjorde grunnlaget for det vedtaket som ble truffet i saken.

Innsynskravet fra Sivilombudet i denne saken er uansett ikke forankret i eller begrenset av offentleglova. Grunnlaget for dette kravet er en bestemmelse i [sivilombudsloven § 20](#) om at ombudet kan «pålegge den som er omfattet av arbeidsområdet» for ombudet til «å gi enhver opplysning og ethvert dokument som er nødvendig for å utøve oppgaver etter loven her». Det betyr at pålegg etter denne bestemmelsen vil kunne omfatte ikke bare utlevering av dokumenter i original eller kopi, men også annen formidling av informasjon som kommunen måtte ha tilgang til, i form av særskilt muntlig eller skriftlig redegjørelse om saken eller saksgangen.

Et slikt pålegg etter sivilombudsloven § 20 vil være rettslig bindende for alle «som er omfattet av arbeidsområdet» for ombudet etter [lovens § 4](#), det vil si «den offentlige forvaltningen og alle i dens tjeneste». På samme måte som tilsvarende pålegg fra kontrollutvalget i kommune eller fylkeskommune etter [kommuneloven § 23-2](#), tredje avsnitt, kan slikt pålegg rettes mot enkeltpersoner - både tilsatte og folkevalgte (se om dette Bernt, Overå, Hopsnes, Myklebust og Schütz, *Kommunalrett*, s.617).

Retten for ombudet til å kreve innsyn etter denne bestemmelsen vil være begrenset til opplysninger som er knyttet til virke i kommunens «tjeneste». «Tjeneste» omfatter ikke bare funksjon som tilsatt i kommunen, men også verv som folkevalgt, og da heller ikke bare det som skjer i formelle møter. Innsynsretten for Sivilombudet vil også omfatte opplysninger om personlig kontakt, løsrevet fra den formelle saksbehandlingen i kommunen. Slike opplysninger kan være relevante f.eks. for vurderingen av den folkevalgtes habilitet i den aktuelle saken, for å avklare om et vedtak er truffet på grunnlag av uriktig eller misvisende informasjon om faktiske forhold, eller for kaste lys over spørsmålet om det har vært lagt vekt på utenforliggende – usaklige – hensyn.

Sivilombudet vil kunne be om informasjon om kontakt mellom den folkevalgte og andre så langt hun finner det nødvendig for å ta stilling til disse spørsmålene. Like lite som dommeren i en rettssak er Sivilombudet bundet av vurderingen til den som blir bedt om å forklare seg, om dette er informasjon om forhold av privat eller intern politisk karakter uten tilknytning til tjenesten som folkevalgt.

Sivilombudet kan etter sivilombudsloven § 20 gi pålegg om å gi informasjon «uten hinder av taushetsplikt». Ombudet og alle tilsatte der har etter lovens § 22 «taushetsplikt om opplysninger mottatt i utøvelsen av vervet om noens personlige forhold og drifts- eller forretningshemmeligheter».

Offentleglova gjelder etter dennes § 2 tredje avsnitt ikke for Sivilombudet. [Sivilombudsloven § 26](#) fastslår at Sivilombudets dokumenter som utgangspunkt er offentlige, men med visse unntak, herunder dokumenter utarbeidet eller innhentet under forvaltningens forutgående behandling av saker, og andre dokumenter og opplysninger «hvis særlige grunner tilsier det». Og etter [§ 24](#) offentliggjør Sivilombudet sin vurdering av en sak «på den måten ombudet finner formålstjenlig».

I den aktuelle saken må domstolen vurdere om dette gir tilstrekkelig betryggende personvern og skjerming av lokale politiske prosesser. Den underliggende hovedproblemstillingen i denne saken er nok i siste instans om innsyns- og kontrollmulighet for Sivilombudet i slike opplysninger vil kunne undergrave idealet om en friksjonsfri og trygg direkte kommunikasjon mellom folkevalgte og borgere.

Bak dette ligger en stadig løpende – og viktig - diskusjon med flere utløpere, blant annet om lobbyisme og åpne eller lukkede møter i folkevalgte organer. Dette handler om balansen mellom på den ene siden tradisjonelle vern av uformelt og samtalebasert legmannsstyre, og på den andre rettsstatlige krav om gjennomsiktighet og mulighet for kontroll med saksbehandling og grunnlaget for vedtak som treffes. Denne diskusjonen både vil og bør fortsette uavhengig av utfallet av denne konflikten.